

Kuntien lakisääteisten tehtävien digitoteutukset yrityksille ja yhteisöille 2022

Selvitys hallinnonalojen
suunnitelmista ja toteutuksista

YritysDigi-hanke
Digitalisaation edistämisen
ohjelma

Sisällysluettelo

1. Saatesanat.....	4
2. Selvityksen tiivistelmä.....	6
3. Tausta ja tavoitteet	7
3.1. Rajaukset ja reunaehdot	8
3.2. Palvelulupauskysely	8
3.3. Selvitystyötä ohjaavia tavoitteita	10
3.3.1. <i>Hallitusohjelman tavoitteet</i>	10
3.3.2. <i>YritysDigi -hankkeen tavoitteet</i>	11
3.3.3. <i>Digikompassi</i>	12
3.4. Toimintaympäristön muutokset.....	13
4. Selvityksen toteutus	14
4.1. Tausta-aineisto hallinnonalakyselyä varten	14
4.1.1. <i>Tiedonhallintakartan pohja-aineisto</i>	14
4.1.2. <i>Palvelulupauskyselyn data-aineisto</i>	15
4.1.3. <i>Tausta-aineiston havainnot</i>	16
4.2. Hallinnonalakysely.....	16
4.2.1. <i>Kysely hallinnonaloille</i>	16
4.2.2. <i>Infotilaisuudet</i>	17
4.2.3. <i>Tarkentavat keskustelut</i>	17
4.2.4. <i>Kyselyn tulokset</i>	18
5. Havainnot aineistosta.....	20
5.1.1. <i>Tausta-aineisto vs. kyselyn tulokset</i>	20
5.1.2. <i>Hallinnonalojen suunnitelmat</i>	21
5.1.3. <i>Mahdolliset aukot ja päällekkäisyydet toteutuksissa ja suunnitelmissa</i>	25
5.1.4. <i>Mahdollisuuksia ja hyötyjä järjestelmien välillä</i>	27
6. Keskeiset johtopäätökset ja jatkotoimenpide- suositukset	28
6.1. Selvityksen ja hallinnonalakyselyn johtopäätökset.....	28
6.2. Selvityksen johtopäätösten peilaaminen toimintaympäristön muutoksiin	29
6.3. Toimenpide-ehdotukset.....	31
6.3.1. <i>Toimenpide-ehdotukset selvityksen pohjalta</i>	31
6.3.2. <i>Toimenpide-ehdotukset toimintaympäristön muutoksen pohjalta</i>	32
Lisätiedot.....	35
7. Liitteet.....	36
Lähteet.....	38

Dokumentin versiohistoria

<i>Versio</i>	<i>Päiväys</i>	<i>Laatija</i>	<i>Selite</i>
0.1	29.6.2022	EO ¹	Raportin ensimmäinen luonnos, raportin pohja ja runko
0.2	19.8.2022	EO ¹ , TH ²	Lisätty sisältöä
0.9	29.9.	EO ¹ , TH ³	Sisällön viimeistely, lähetys kommenteille
1.0	9.12.2022	P.Ohvo (VM)	Saatujen kommenttien huomiointi

¹ Konsultti Emrah Okic, Gofore Lead Oy

² Konsultti Teija Hakaoja, Gofore Lead Oy

1. Saatesanat

Palvelujen ja toimintojen digitalisoituminen on Suomessa jo pitkällä. Tuoreimmat havainnot tästä saatiin syyskuussa 2022 YK:n e-Government⁴ vertailussa saavutetussa 2-sijassa ja elokuussa 2022 julkaistussa EU:n DESI⁵-indexissä (The Digital Economy and Society Index), missä Suomi otti takaisin kärkipaikkansa. Digipalvelut ovat sekä asiakkaiden että viranomaistoimijoiden toiveissa mm. palvelujen 24/7-saatavuuden ja toiminnan tehostumisen vuoksi.

Digitalisaation edistämisen ohjelman YritysDigi-hankkeessa toteutettiin vuosina 2020 ja 2021 nykytilaa selvittävät palvelulupauskyselyt, jotka osoittavat yrityksille ja yhteisöille suunnattujen asiointipalvelujen tarjonnassa ja toteutuksissa suuriakin puutteita. Asiointipalvelujen digitoteutukset puuttuvat kokonaan (n. 12 %) tai eivät täytä nykyisen lainsäädännön vaatimuksia (n. 65 %). Palvelu voi olla saatavilla esimerkiksi vain nettisivulta tulostettavan pdf-lomakkeen avulla. Huomattava myös että, suuri osa yrityksille ja yhteisöille suunnatuista asiointipalveluista ovat myös tarkoitettu luonnollisten ihmisten yksityiseen asiointiin.

Palvelukyselyaineistosta oli havaittavissa muutamia laajavaikutteisia syitä, jotka osaltaan estävät digitaalisten asiointipalvelujen kehittymisen. Palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ei myöskään voida saavuttaa nykyisin keinoin. Resurssirajoitteet ilmenevät etenkin pienillä toimijoilla. Vaatimukset ja toiveet asiointipalvelujen digitoteutusten saatavuudesta ja kattavuudesta koskevat kuitenkin samanlaisina kaikkia organisaatioita. Pienet organisaatiokohtaiset palveluvolyymit eivät mahdollista kehittämishankkeiden kustannustehokkuutta.

Suurin osa kuntien asiointipalveluista perustuu kunnille lakisääteisesti velvoitetujen tehtävien hoitamiseen. Tehtävien ja palvelujen toteuttamistavat on pääsääntöisesti jätetty kuntien vastuulle ja päätettäväksi. Lakien ja asiakkaidenkin kannalta tehtävän edellyttämän asioinnin tulisi hoitua yhtä sujuvasti asuin- tai toimipaikasta riippumatta.

Näiden havaintojen pohjalta lähdimme YritysDigi-hankkeessa selvittämään kunnille määrättyjen lakisääteisten tehtävien edellyttämiä asiointipalveluja ja niiden nykyisiä yhteisiä digitoteutuksia tai suunnitelmia. Selvityskysymykseksi muodostui:

Tulisiko valtiohallinnon toimijoiden tuottaa kuntien yhteiseen käyttöön digitoteutuksia kunnille määrättyjen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi?

⁴ [UN e-Government Survey 2022](#)

⁵ [The Digital Economy and Society Index \(DESI\) - Euroopan komissio 2022](#)

Selvityskysymys kohdistettiin lakeja valmisteleville ja toimeenpaneille ministeriöille. Taustahavaintona oli myös tehtävien ja toimintojen raportointeihin liittyvät yhdenmukaistamis- ja tehostamistarpeet, joita yhteisratkaisuilla voitaisiin edistää.

Selvityksen käynnistäjinä toivomme tilannekatsauksen, havaintojen ja jatkotoimenpide-ehdotusten käynnistävän ja vauhdittavan koko julkisen hallinnon palvelujen digisaatavuuden ja palvelulaadun kehittymistä tulevina vuosina.

Digitaalisen palvelutarjonnan kehittyminen asiakastarpeita vastaaviksi koostetuiksi palvelukokonaisuuksiksi tulevat edellyttämään tiedon, prosessien ja asiointipalvelujen digitalisoitumista ja automaation lisäämistä.

Petteri Ohvo

YritysDigi-hankepäällikkö

VM/JulkICT

2. Selvityksen tiivistelmä

Tämän YritysDigi-hankkeessa suoritettuna selvitystyön tavoitteena oli koota ja kerätä tietoa valtionhallinnon organisaatioiden toteuttamista ja suunnittelemista digitoteutuksista, jotka koskevat yrityksille ja yhteisöille suunnattuja, kuntien lakisääteisten tehtävien asiointipalvelutoteutuksia. Tiedoilla haettiin vastausta selvityskysymykseen: Tulisiko valtionhallinnon toimijoiden tuottaa kuntien yhteiseen käyttöön digitoteutuksia kunnille määrättyjen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi?

Selvityksen tuloksena on luotu näkymä yritysten ja yhteisöjen digitaalisiin asiointipalveluihin, joiden tuottajana ovat kunnan sijaan hallinnonalat. Selvityskysymykseen ei kuitenkaan saatu yksiselitteistä vastausta. Suosittelemme hallinnonaloja jatkamaan tämän kysymyksen käsittelyä, koska digitaalisten asiointipalveluiden nykytilaa ei muuten saada merkittävästi parannettua.

Ministeriöille suunnatun hallinnonalakyselyn tulokset näyttivät, että hallinnonaloista maa- ja metsätalous- ja ympäristöministeriöt ovat tehneet asiointipalvelutoteutuksia kuntien lakisääteisiin tehtäviin yrityksille ja yhteisöille liittyen. Muilla tähän selvitykseen vastanneilla hallinnonaloilla näitä asiointipalvelutoteutuksia tai -suunnitelmia ei kuitenkaan ole.

Hallinnonalakyselyn pohjalta tunnistettiin yksittäisiä mahdollisia päällekkäisiä toteutuksia ja puutteita asiointipalvelujen tarjonnassa. YritysDigissä on tunnistettu päällekkäisten toteutusten riski pienivolyymisissa palveluissa. Päällekkäisyyksiä voi syntyä sekä kuntakentällä että valtion toimijoiden ja kuntien kesken.

Selvityksen tulokset kannustavat entistä laajempaan poikkihallinnolliseen yhteistyöhön eri kuntien ja hallinnonalojen kesken, jotta lakisääteiset tehtävät yrityksille ja yhteisöille voidaan täyttää. Saadut tulokset osoittavat, että valtionhallinnon toimijoiden olisi hyvä tarkastella tutkimuskysymystä tämän selvityksen tietojen valossa.

Hallinnonalojen ja VM:n/JulkICT:n pitäisi jakaa laajemmin ja laajemmalle joukolle tietoja syistä ja hyödyistä, sekä suunnitelmista, toteutuksista tai niiden tekemättä jättämisestä. Tämä informaation lisääminen eri toimijoiden kesken on selvityksen keskeinen jatkotoimenpidesuositus.

Yleisemmin selvityksen pohjalta suositellaan Digiohjelman lainsäädäntöryhmän työn tulosten hyödyntämistä lainsäädännöllisten haasteiden poistamisessa, liiketoimintatapahtumapohjaista asiointipalvelujen kehittämistä ja valittujen palveluiden tuottamisen harkitsemista kansallisina toteutuksina. Selvityksen havainnot myös tukevat lausunnolla olevan digikompassin linjauksia.

3. Tausta ja tavoitteet

Tämän selvityksen teon käynnistivät YritysDigi-hankkeen havainnot Palvelulupauskyselyn tuloksista. Tulokset kertoivat lakisääteisten palvelujen suuresta määrästä ja niiden puutteellisista tai puuttuvista digitoteutuksista, jotka ovat alle lainsäädännön edellyttämän tason. Perinteisesti sekä yritysten ja yhteisöjen palvelujen tuottaminen ja niihin tarvittavat välineet nähdään olevan kuntien vastuulla. YritysDigin havainnot kuitenkin osoittavat kuntien haasteet näiden kahden näkökulman toteuttamisessa.

Palvelulupaus 2020- ja 2021 –kyselyjen vastaajilla oli mahdollisuus raportoida sekä yleisiä että tiettyyn tuottamaansa palveluun liittyviä kehittämisen esteitä. Havaituissa esteissä useat kunnat ilmoittivat kehittämisen esteeksi vähäiset ja rajalliset taloudelliset- ja henkilöresurssit. Merkittävää muutosta resurssien lisäämiseen ei ole tulevina vuosina odotettavissa. Yhtenä ajatuksena tähän selvitykseen on esitetty kansallisen tason keskitettyjä yhtenäisiä asiointiratkaisuja, jolloin jokaisen kunnan ei tarvitsisi investoida, kehittää ja ylläpitää erillisiä omia toteutuksia. Tästä ajatuksesta muodostui tämän selvityksen selvityskysymys:

Tulisiko valtiohallinnon toimijoiden tuottaa kuntien yhteiseen käyttöön digitoteutuksia kunnille määrättyjen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi?

Palvelulupaus -kyselyn aineisto indikoi, että kuntien yleisimmin lupaamat kehittämistoimet kohdistuvat jatkossa suurivolyymisiin lakisääteisten tehtävien asiointipalveluihin. Kaikki kunnat eivät välttämättä ole tietoisia valtiohallinnon toimijoiden kehittämistoimista liittyen lakisääteisiin tehtäviin, jolloin riski päällekkäisistä toteutuksista kasvaa. Kunnilla saattaa myös olla puutteellista tietoa lainsäädännön ja lakisääteisten tehtävien vaatimasta asiointipalvelutarpeesta. Tässä selvityksessä tutkittiin yritysten ja yhteisöjen kohderyhmälle suunnattujen ja kuntien lakisääteisiin tehtäviin liittyvien asiointipalvelujen nykytilaa ja mahdollisia päällekkäisiä toteutuksia.

YritysDigi-hankkeessa nähtiin tarve kokonaistilanteen selvittämiseksi myös hallinnonalojen osalta. Tämän selvityksen tavoitteena oli tuottaa näkymä yrityksille ja yhteisöille tarjottavien digitaalisten asiointipalveluiden tilanteesta ja niiden kehittämissuunnitelmista hallinnonaloilla. Tämän lisäksi haluttiin myös tunnistaa mahdolliset puutteet ja aukot asiointipalveluissa ja tuottaa lähtötietoa ja perusteluja tulevaisuuden kehityshankkeille ja niiden rahoituksille.

Nykytilanne herättää kysymyksen, miten lainsäädäntövaiheessa tulisi huomioida mahdollisesti tarvittavien digitaalisten palvelujen toteuttamisvastuut, jotta kustannustehokkuuteen ja myös yhteentoimivuuteen liittyvät vaatimukset toteutuisivat.

3.1. Rajaukset ja reunaehdot

Tässä selvityksessä keskityttiin kyselyn avulla kartoittamaan hallinnonalojen toteutuksia ja suunnitelmia yrityksille ja yhteisöille tarkoitetuista asiointipalveluista kuntien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Selvityksen tausta-aineistona käytettiin useita aikaisempia selvityksiä ja aineistoja. Käytetyt aineistot esitellään kappaleessa 4.1.

Selvityksessä ei otettu kantaa laadullisiin näkökulmiin, esimerkiksi miksi toteutuksia on tai ei ole, miten asiointipalveluita on toteutettu tai mikä on hallinnonalojen näkemys yhteisten asiointipalvelujen toteuttamistarpeesta.

Hallinnonaloista selvityksen ulkopuolelle rajattiin puolustus- ja ulkoministeriöt, joiden osalta ei nähty oleellisia asiointitarpeita. Sosiaali- ja terveysministeriö ei osallistunut selvitykseen.

3.2. Palvelulupauskysely

YritysDigi-hanke suoritti viranomaisille suunnatun palvelulupauskyselyn⁶ elinkeinotoimintaa harjoittaville suunnattujen asiointipalvelujen nykytilasta, niiden digitaalisesta kehittyneisyydestä sekä kehityssuunnitelmista vuosina 2020 ja 2021. Asiointipalveluilla tarkoitetaan palveluita, jotka sisältävät vuorovaikutteisuutta asioijan ja viranomaisen välillä. Näitä ovat luvat, ilmoitukset sekä teut ja avustukset. Palvelulupauskysely suoritettiin julkishallinnon organisaatioiden itsearviointina. Kyselyn avulla saatava tieto ja ymmärrys palvelujen kehittämisen nykytilasta on auttanut suunnittelemaan ja kehittämään tilannetta edistäviä ja korjaavia toimenpiteitä ja yhteistoimenpiteitä. (kts. tarkemmin vm.fi/yritysdigi)

Palvelulupauskyselyn yhteydessä laadittiin digiasteikko mahdollistamaan asiointipalvelujen kehittyneisyyden sekä lainsäädännön mukaisuuden arvioimista. Digiasteikko keskittyy asioinnin alkuvaiheeseen, joka on samanlainen riippumatta asiointipalvelun tyypistä tai substanssista.

Alla olevassa kuvassa on esitetty digiasteet ja niiden kuvaukset. Lisäksi digiasteikossa on esitetty nykyisen lainsäädännön asettama minimitaso asiointipalveluille (0.9) sekä tavoitetasot nykyisille (1.0) ja uusille asiointipalveluille (1.1). Digiasteikko mahdollistaa eri organisaatioiden ja asiointipalveluiden vertailtavuuden.

⁶ Palvelulupauskysely - Valtiovarainministeriö 2021

Kuva 1. Palvelulupauskyselyssä käytetty digiasteikko

Palvelulupauskyselyn tulokset

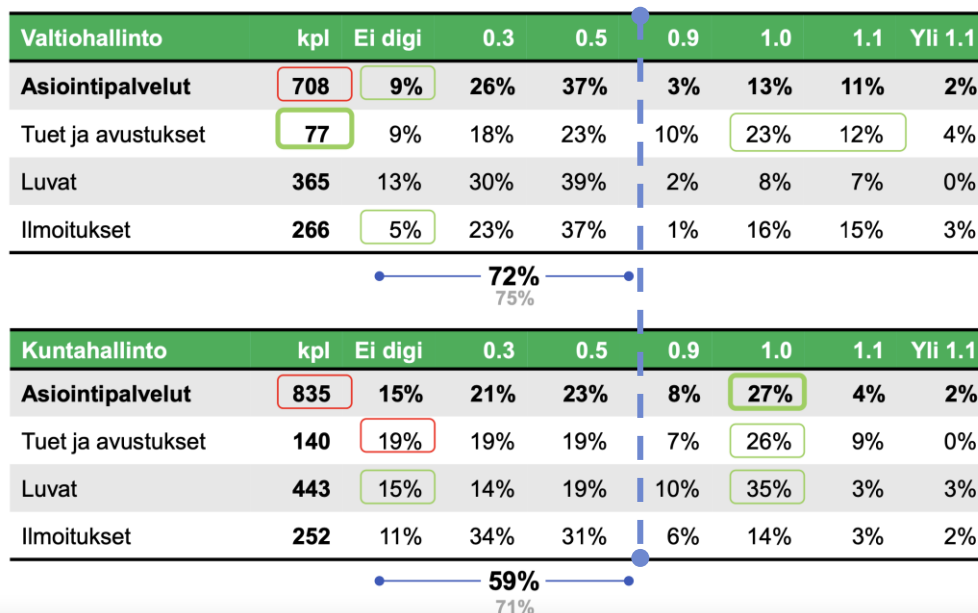
Palvelulupauskysely osoitti kuntien tuottamien asiointipalvelujen osalta, että digitaalisten asiointipalvelujen määrä ja digikypsyys vaihtelevat huomattavasti, vaikka lakisääteiset palvelut ovat samoja kaikille. Vaihtelu johtuu esimerkiksi pienivolyymisista palveluista, joiden toteuttaminen voi olla kunnille haastavaa.

Vaihteluun vaikuttaa myös ennen digiasioinnin vakiintumista tehty lainsäädäntö; lain toimeenpanossa ei ole voitu huomioida käytettäviä digiratkaisuja ja niiden vaatimia resursseja. Tässä yhteydessä on huomattava myös alhainen vastausaktiivisuus kuntien osalta (n 15%) sekä kuntien raportoimien asiointipalvelujen määrän suuri vaihtelu (1-96 kpl, ka 24 kpl).

Näiden lakisääteisten asiointipalvelujen yhtenäinen digitaalinen toteutus voisi tulevaisuudessa tapahtua tehtävään liittyvän valtiohallinnon viranomaisen toimesta. Julkishallinnon yhtenäisillä digitoteutuksilla saavutettaisiin riittävä kannattavuuspohja tarvittavalle kehittämisinvestoinnille. Samalla toteutuisi alueellinen yhdenvertaisuus palveluita käyttäville yrityksille ja yhteisöille näiden asiointipalvelujen osalta.

Tuloksissa havaittiin, että asiointipalvelut täyttävät lainsäädännön vaatimukset huonosti. Asiointipalveluista n. 65 % (valtiohallinto 72 %, kunnallishallinto 59 %) on alle lainsäädännön edellyttämän tason, ja n. 12 % (valtiohallinto 9 %,

kunnallishallinto 15 %) on ilman digitoteutuksia. Asiointipalvelujen ”palvelusuma” on digiasteikon 0.5-tasolla, joka tarkoittaa sitä, että tunnistautuminen ja valtuuspalvelun käyttöönotot uupuvat palvelutoteutuksista.

Kuva 2. Palvelulupauskysely 2021: asiointipalvelut digiasteen mukaisesti (%)

Laajemmat Palvelulupauskyselyn raportit päätelmiseen ja muu aineisto löytyvät [vm.fi/ palvelulupauskysely](http://vm.fi/palvelulupauskysely) -sivulta.

3.3. Selvitystyötä ohjaavia tavoitteita

3.3.1. Hallitusohjelman tavoitteet

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että Suomi tunnetaan edelläkävijänä, jossa digitalisaation ja teknisen kehityksen tuomia mahdollisuuksia kehitetään ja otetaan käyttöön yli hallinto- ja toimialarajojen. Hallitusohjelman tavoitteena on saada julkiset palvelut digitaaliseen kanavaan kansalaisten ja yritysten saataville 2023 mennessä. Ohjelmassa halutaan nostaa julkisen sektorin teknologia- ja digitalisaatiokyvykkyyttä sekä kehittää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Valtiovarainministeriö asetti Digitalisaation edistämisen ohjelman 25.2.2020. Ohjelman päävastuu on valtiovarainministeriöllä ja osavastuu muilla hallinnonaloilla. Myös kunnat, yritykset ja kolmas sektori on kutsuttu mukaan ohjelman toimintaan.

Digiohjelman tavoitteena on, että 1) digitaaliset laadukkaat julkiset palvelut ovat kansalaisten ja yritysten saatavilla vähintään lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta vaatimusten mukaisesti, 2) elinkeinotoimintaa harjoittavien paperi- ja käyntiasiointi on vähentynyt merkittävästi, ja tarjolla on useita vain digitaalisia yrityspalveluja, ja 3) digitukea on tarjolla koko maassa ja sitä kehitetään palvelemaan myös elinkeinotoimintaa harjoittavia.

3.3.2. YritysDigi -hankkeen tavoitteet

YritysDigi-hanke toteuttaa Digitalisaation edistämisen ohjelman 2020–2023 tavoitetta: ”*elinkeinotoimintaa harjoittavien paperi- ja käyntiasiointi on vähentynyt merkittävästi, ja tarjolla on useita vain digitaalisia yrityspalveluja.*”

Digiohjelman YritysDigi –hankkeen toimenpiteiden kohderyhmänä ovat kunnat, virastot ja laitokset, sekä ministeriöt, jotka tuottavat julkisen hallinnon asiointipalveluja yritysten ja yhteisöjen käyttöön.

Pohjatyönä on mm. viime hallituskaudella tehty selvitys⁷ sähköisen asioinnin ja viestinnän toimintatavoista digitaalisten palvelujen ensisijaisuushankkeessa ja digitaalisten palvelujen laadusta.

Jotta edellä mainitut tavoitteet voivat toteutua, yrityksille ja yhteisöille tarvitaan kattava digitaalinen palvelutarjonta, jolla on korkea laatu ja hyvä asiakaskokemus, jolloin niitä halutaan ja osataan myös käyttää. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan mahdollistavaa lainsäädäntöä, joka ei estä digitaalisten palvelujen kehittämistä. Lisäksi toimintatapojen pitää mahdollistaa palvelujen toiminta ilman manuaalisia vaiheita.

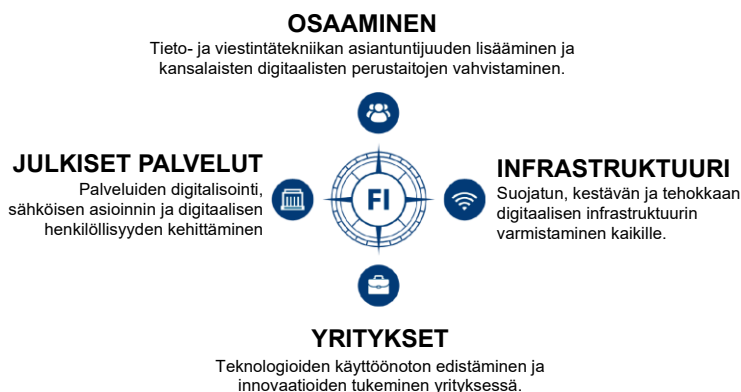
YritysDigi-hanke on keskittynyt havaitun puutteellisen nykytilatietoisuuden parantamiseen ja asiointipalvelujen digikehittämisen edellytysten luomiseen ja parantamiseen. Asiakkaat toivovat mahdollisuutta asioida digitaalisesti ja julkisen hallinnon organisaatiot asioinnin siirtymistä kustannustehokkaaseen digitaaliseen kanavaan. Halutut kehityssuunnat mahdollistavat automaation kehittämisen, tekoälyavusteisuuden, tarveperustaisen palvelujen yhteen kokoamisen, elämäntapahtumaperustaisten palvelujen kehittämisen ja suunnittelun. Nämä edellyttävät asiakas-, asiakkuus- ja tapahtumatietojen digitaalista saatavuutta ja rakenteisuutta sekä yhdenmukaisia tietomäärittelyitä.

⁷ Digitaalisten palveluiden laatu ja toimintatavat - Valtiovarainministeriö 2021

3.3.3. Digikompassi

Vuonna 2022 aloitetun Digikompassin⁸ tavoitteena on luoda kansallinen kokonaiskuva ja yhtenäinen tilannekuva Suomen digitalisaatiokehityksestä. Digikompassissa laaditaan digitalisaatiolle kansalliset tavoitteet ja mittarit sekä luoda yhtenäinen digivisio. Kompassi auttaa myös Suomen digitalisaatiokehityksen kannalta keskeisten hankkeiden priorisoinnissa. Digikompassi on keskeinen työkalu yhteisen tavoitetilan luomiseksi vuoteen 2030 sekä tähän tarvittavien konkreettisten toimien määrittelemiseksi.

Digikompassin laatimisen tarkoituksena on myös vahvistaa yhteistä ymmärrystä digitalisaation ja datatalouden hyödyistä, käsitteistä ja suunnasta kansallisesti sekä osana EU:ta. Tärkeänä tavoitteena on siirtyminen organisaatio- ja teknologialähtöisestä ajattelusta ihmiskeskeisyyteen ja poikkihallinnollisten julkisten palveluiden luominen. Digikompassi pyrkii parantamaan julkisen sektorin tuottavuutta ja hillitä sen menoja ja samalla tuottaa parempaa palvelua ihmisille ja yrityksille.

Kuva 3: Digikompassin päätavoitteet

Selvityksen tulosten toivotaan olevan avuksi digikompassin toimeenpanossa. Digikompassintyöllä edistetään seuraavia tavoitteita:

- Julkisten palveluiden automatisointia on edistetty lainsäädännöllä.
- Yritysten elinkaaren keskeiset liiketoimintatilanteet on tunnistettu ja niihin liittyvät digipalvelut muodostavat ennakoivan ja asiakaslähtöisen kokonaisuuden.
- Yrityspalveluissa on siirrytty 85 %:sti yksinomaan digitalisoituun tai automatisoituun palveluun, mikä edistää julkisen hallinnon vihreää siirtymää.

⁸ Digikompassin luonnos – Lausuntopalvelu 2022

- Yrityksiltä kerättävä tai toimitettava tieto on 90 %:sti digitaalisessa, rakenteisessa muodossa ja noudattaa olemassa olevia eurooppalaisia standardeja.

3.4. Toimintaympäristön muutokset

Kunnille tehty palvelulupauskysely osoitti, että osalla kunnista on haasteita yrityksille ja yhteisöille tarkoitettujen lakisääteisten asiointipalveluiden digitoteutuksissa. Toteutuksia puuttuu ja osalla niiden digiaste on kovin alhainen.

Valtiovarainministeriön *Kuntapolitiikka käännekohdassa? - Kuntien toimintaedellytysten vahvistaminen ja kuntapolitiikan tulevaisuuden skenaariot* -julkaisussa⁹ todettiin, että ”kuntien olevan merkittävässä murrosvaiheessa niin eriytyvien olosuhteiden kuin sote-uudistukseen liittyvien hallinnollisten muutosten vuoksi. Väestön ikääntyminen, kaupungistuminen ja syntyvyyden lasku vaikuttavat kuntien väestöpohjaan, taloudelliseen kantokykyyn ja kuntien edellytyksiin järjestää asukkailleen lakisääteiset palvelut.” (Valtiovarainministeriö 2022)

Kunnilla on vaihtelevasti mahdollisuuksia toteuttaa sähköisiä asiointipalveluita. Yksi esimerkki ovat pienivolyymiset lakisääteiset palvelut, joiden toteuttaminen kustannustehokkaasti voi olla haastavaa. Tämän haasteen selvittämiseksi on jo tehty toimenpiteitä esimerkiksi YritysDigin asiointialustaprojektissa. Kuntien ja hallinnonalojen toimintaympäristön muutoksista on olemassa lukuisia selvityksiä ja tausta-aineistoja, tässä selvityksessä on tarkasteltu muutamia niistä, erityisesti toimenpide-ehdotuksen tueksi.

⁹ Kuntapolitiikka käännekohdassa? Kuntien toimintaedellytysten vahvistaminen ja kuntapolitiikan tulevaisuuden skenaariot. Valtiovarainministeriö 2022

4. Selvityksen toteutus

4.1. Tausta-aineisto hallinnonalakyselyä varten

Selvityksen tausta-aineisto muodostuu kahdesta erillisestä aineistosta: tiedonhallintakartasta ja palvelulupauskyselystä. Tiedonhallintakartan pohja-aineisto antaa tietoa kuntien lakisääteisistä tehtävistä ja laeista. Palvelulupauskyselyn data-aineisto antaa tietoa kuntahallinnon ja valtionhallinnon asiointipalveluista. Tiedonhallintakartan pohja-aineistoa rikastettiin manuaalisilla läpikäynneillä ja aineistot yhdistettiin lakitiedon perusteella. Tausta-aineistoa analysoitiin ja siitä tehtiin selvityskysymyksen liittyviä havaintoja, jotka vahvistivat selvityksen tarpeellisuutta.

4.1.1. Tiedonhallintakartan pohja-aineisto

Kevään 2022 aikana kerättyä julkisen hallinnon tiedonhallintakartan pohja-aineistoa hyödynnettiin tausta-aineistona antamaan tietoa lainsäädännöllisestä kulmasta. Taulukosta saatiin tiedot lakisääteisistä tehtävistä, joita kuntia on velvoitettu hoitamaan. Lakisääteiset tehtävät tulevat vähentymään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäväkokonaisuuksien siirtyessä hyvinvointialueille vuonna 2023.

Tietosisällöt	Esimerkki
Tiedonhallintakartan tehtävä	<i>Rakennusvalvonta</i>
Tehtävä	<i>Rakennusluvan myöntäminen</i>
Tehtävän säädös	<i>Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)</i>
Tehtävän säädös ja lainkohta	<i>Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 125§</i>
Vastuuministeriö	<i>Ympäristöministeriö</i>

Esimerkki tiedonhallintakartan pohja-aineiston tietosisällöstä kuntien lakisääteisistä tehtävistä

4.1.2. Palvelulupauskyselyn data-aineisto

Tämän selvityksen tausta-aineistona hyödynnettiin vuoden 2020 ja 2021 Palvelulupauskyselyn data-aineistoa¹⁰ (liite 2. Palvelulupaus 2021 data-aineisto). Palvelulupauskyselyn data-aineisto toimi keskeisenä lähtökohtana hallinnonalojen tuottamien asiointipalvelujen nykytilan selvitykselle. Aineisto antoi näkymän tilanteeseen ja mahdollisti arvioinnin asiointipalvelujen tilasta.

Palvelulupauskyselyn data-aineistosta saatiin tiedot kuntahallinnon ja valtionhallinnon asiointipalveluista. Palvelulupauskysely suoritettiin julkishallinnon organisaatioiden itsearviointina, joten tietojen luotettavuutta esim. digikypsyyden arvioinnissa ei voida täysin taata. Lisäksi organisaatiot olivat tunnistaneet vain osan asiakassegmentille tarjotuista palveluista.

Tietosisällöt	Esimerkki
Palvelun nimi	<i>Rakennuslupa</i>
Palvelun kuvaus	<i>Rakennuslupa, purkamislupa ja maisematyölupa</i>
Palvelun tyyppi	<i>Luvat</i>
Digikypsyyssaste	<i>1.0</i>
Kohdeasiakkaat	<i>Myös luonnollisille henkilöille</i>
Esteet	<i>Taustaprosessit ja –teknologia</i>
Liittyvä laki	<i>Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)</i>
Organisaatio	<i>Tampere</i>
Organisaation tyyppi	<i>Kunta</i>
Kunnan koko	<i>yli 100 000</i>
Vastuuministeriö	<i>Ympäristöministeriö</i>

Esimerkki palvelulupaus-data-aineiston tietosisällöstä julkishallinnon ilmoittamista asiointipalveluista

Palvelulupauskyselyn data-aineiston puutteeksi osoittautui kytkös lainsäädännöstä tehtävätasolle. Siksi palvelulupaus-data-aineiston asiointipalveluita ei

¹⁰ YritysDigi: Palvelulupauskysely – Valtiovarainministeriö 2020 ja 2021

voitu suoraan kohdistaa lakisääteiseen tehtävään. Palvelulupaus-data-aineistossa asiointipalveluista oli kuitenkin saatavilla tieto palveluun liittyvästä laista.

Palvelulupaus-data-aineisto yhdistettiin manuaalisesti tiedonhallintakartan pohja-aineistoon, jolloin asiointipalvelut ja toteutukset saatiin arvioitua lakikohteisesti.

4.1.3. Tausta-aineiston havainnot

Selvityksen tekijät tunnistivat tausta-aineiston arvioinnin lopputuloksena yhteensä 187 asiointipalvelua vaativaa tehtävää 58:sta eri laista. Sekä lakien että asiointipalvelua vaativien tehtävien määrä vaihtelee hallinnonaloittain.

Palvelulupauskyselyn aineistosta tunnistettiin 52 eri lakisäätelistä yrityksille ja yhteisöille tarjottavaa palvelua, joille oli digiasiointitoteutus vähintään viideltä eri kunnalta (liite 3). Näistä toteutuksista noin puolet on alle lainsäädännön edellyttämän digikypsyyden tason.

Tausta-aineiston havainnot tukivat tarvetta selvityksen toteuttamiselle ja toimivat pohja-aineistona hallinnonaloille tehdylle kyselylle.

4.2. Hallinnonalakysely

4.2.1. Kysely hallinnonaloille

Selvitystä varten hallinnonaloilta haluttiin kerätä tiedot nykytilanteesta. Kerätty tieto haluttiin yhdistää aikaisempiin datoihin, jonka vuoksi tiedot kerättiin mahdollisimman määrällisesti kyselylomakkeen avulla. Tietoja pyydettiin kolmesta eri näkökulmasta, juridisesta, substanssin, sekä kehityssuunnitelmien näkökulmasta. Juridisesta näkökulmasta selvitetiin, onko hallinnonalan vastuulla olevat lait ja tehtävät tunnistettu oikein. Substanssin näkökulmasta selvitetiin hallinnonalojen mahdollisia toteutuksia, joita kunnat voisivat hyödyntää lakisäätelisten tehtävien hoitamisessa. Lisäksi kysyttiin, oliko hallinnonalojen organisaatioiden toimista tehty toteutuksia tai kehityssuunnitelmia, joista olisi hyötyä lakisäätelisten tehtävien hoitamisessa ja olisivatko ne skaalautuvissa yli sektori-rajoiden.

Tietojen avulla voidaan tunnistaa mahdolliset päällekkäiset kehittämistoimet kuntahallinnon ja valtiohallinnon välillä ja tuottaa tietoa kehittämishankkeiden yhteensovittamisesta ja yhteisten digitavoitteiden edistämismahdollisuuksista. Kyselyn avulla haettiin varmistus siitä, että hallinnonalan vastuulle kuuluvien lakien ja säädösten pohjalta tunnistetut asiointipalvelua vaativat tehtävät on tunnistettu oikein palvelulupauskyselyn ja tiedonhankintakartan pohjalta.

4.2.2. Infotilaisuudet

Hallinnonaloille järjestettiin selvityksestä kaksi yhtenevää infotilaisuutta 27.4. ja 3.5.2022. Verkkotilaisuudessa käytiin läpi selvityksen tausta ja tavoitteet, sekä esiteltiin hallinnonaloille lähetettävä kysely ja sen sisältö. Kullekin hallinnonalalle lähetettiin räätälöity kyselylomake, johon oli koottu kyseisen hallinnonolan lainsäädäntö, ja siitä tunnistetut asiointia mahdollisesti vaativat tehtävät.

4.2.3. Tarkentavat keskustelut

Selvityksen tekijät kävivät erikseen muutamien hallinnonalojen kanssa läpi selvityksen tavoitteita, kyselyn sisältöä ja hallinnonalan keskeiset havainnot, kysymykset ja vastaukset. Keskustelut käytiin opetus- ja kulttuuriministeriön alaisen Celian, ympäristöministeriön alaisen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARA:n ja valtiovarainministeriön kanssa. Useammalta hallinnonalalta saatiin myös tarkentavia kysymyksiä kyselyyn vastaamisesta.

4.2.4. Kyselyn tulokset

Aineisto saatiin alla olevilta eri ministeriöltä sekä osalta niiden alaisista virastoista. Tulokset vaihtelivat merkittävästi eri hallinnonalojen välillä. Vaihtelu on ymmärrettävää eri hallinnonalojen ja ministeriöiden erilaisten tehtäväalueiden vuoksi. Hallinnonaloja ei siis ole suoraan tarkoitus tai tarkoituksellista verrata keskenään.

Ministeriö ja virasto	Tiedot saatu
Liikenne- ja viestintäministeriö	<i>Kyllä</i>
Maa- ja metsätalousministeriö	<i>Kyllä</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Ruokavirasto 	<i>Kyllä</i>
Opetus- ja kulttuuriministeriö	<i>Ei</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Opetushallitus 	<i>Kyllä</i>
Sisäministeriö	<i>Kyllä</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Pelastustoimi • Poliisihallitus 	<i>Kyllä</i> <i>Kyllä</i>
Sosiaali- ja terveysministeriö	<i>Ei</i>
Työ- ja elinkeinoministeriö	<i>Kyllä</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Business Finland • Finnvera • Kilpailu- ja kuluttajavirasto • Patentti ja rekisterihallitus • Tukes 	<i>Kyllä</i> <i>Kyllä</i> <i>Kyllä</i> <i>Kyllä</i> <i>Kyllä</i>
Valtiovarainministeriö	<i>Kyllä</i>
Ympäristöministeriö	<i>Kyllä</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus • Metsähallitus/luontopalvelut 	<i>Kyllä</i> <i>Kyllä</i>

Liikenne- ja viestintäministeriön osalta tunnistettiin tiedonhallintakartan mukaisen lajittelun mukaisesti seuraavia tehtäviä: Kadut ja yleiset alueet sekä pysäköinnin järjestäminen ja valvonta.

Maa- ja metsätalousministeriössä on tunnistettu lukuisia kuntien tehtäviä, joihin liittyy asiointia. Lainsäädäntö tulee uudistumaan 2023, ja ministeriö ja virastot tarkentavat toteutussuunnitelmia lainsäädännön tarkentuessa.

Tunnistettu asiointi liittyy eläinlääkintähuollon, elintarvikevalvonnan ja -neuvonnan, maaseutupalvelujen ja vesihuollon tehtäviin. Näistä vastaavat käytännössä Ruokavirasto, Avi ja kunnat itse. Tehtäviin liittyy runsaasti erilaista kehitystyötä, mm. ilppa-, Vati-, Oiva- ja Traces-järjestelmiin liittyen. Lisäksi suunnitelmassa on kehityshankkeita näiden palvelujen ulkopuolella. Nykyisessä ilppa-palvelussa voi tehdä toiminnan aloittamis-, muutos- ja lopettamisilmoituksia, palvelua suunnitellaan laajennettavaksi muille elintarvikevalvonnan ja -neuvonnan palveluille, kuten alkutuotantorekisterille ja elintarvikehuoneistojen tietojen antamiseen ja hyväksymiseen. Ilppa-palvelu kattaa jo yli 60 eri asiointia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö Opetushallituksen ilmoituksella ei tunnistanut heidän lainsäädäntöänsä koskevia tehtäviä tai palveluita yrityksille tai yhteisöille. Ministeriö jakaa kuitenkin avustuksia kunnille ja yhteisöille mm liikunta- paikkarakentamiseen, kulttuuriin, opetukseen ja kirkollisiin kohteisiin liittyen ns. puolisähköisen järjestelmän avulla.

Oikeusministeriö täydensi selvityksen tekijöiden täydentämää laki- ja tehtäväläistäusta ja tunnisti mahdollisina asiointipalveluina pysäköinninvalvonnan ja ostoluvan myöntämisen alkutuotannon hyödykkeiden ja rakennustuotteiden hankkimisessa poikkeusoloissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei resurssihaasteiden vuoksi osallistunut selvityksen tekoon.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei tunnistanut lakilistauksen pohjalta asiointia vaativia työtehtäviä. Lisäksi laki alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista rajattiin ulos selvityksen piiristä.

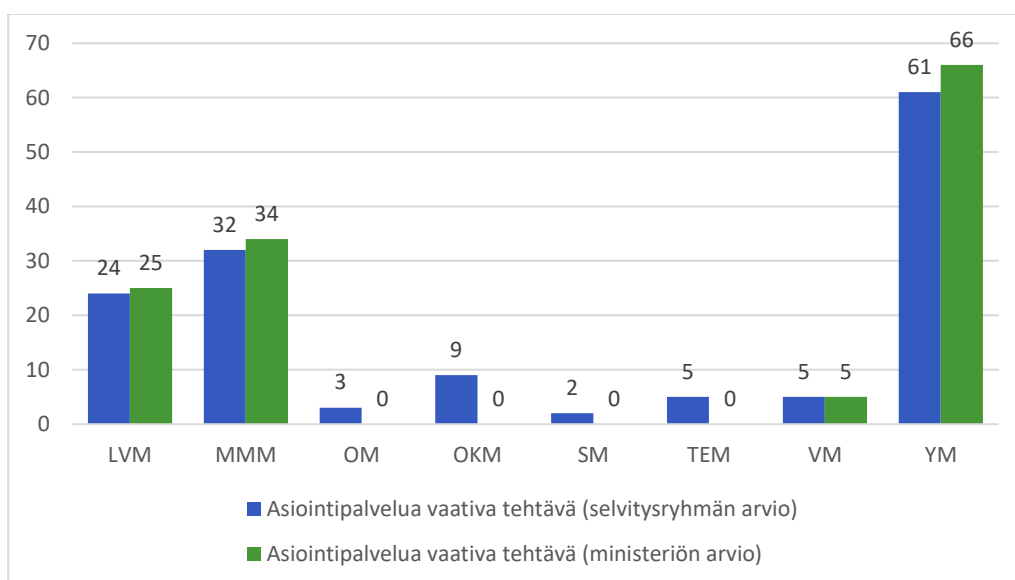
Valtiovarainministeriö tunnisti yksittäiseksi asiointia mahdollisesti vaativaksi tehtäväksi sähköisen laskutuksen sekä Digi- ja väestötietoviraston Suomi.fi:n Viestit -palvelun.

Ympäristöministeriöllä on useita toteutuksia ja suunnitelmia yritysten ja yhteisöjen palveluihin liittyen. Esimerkkinä mm. Materiaalitori, PIMA-rekisteri, ymparisto.fi- ja eLupa-palvelut. RYTJ-hanke on muodostamassa rakennetun ympäristön tietojärjestelmää ja yhteisiä tietomäärityksiä, joka tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan asiointipalvelujen tietoihin.

5. Havainnot aineistosta

5.1.1. Tausta-aineisto vs. kyselyn tulokset

Tunnistettujen asiointipalvelua vaativien tehtävien määrä vaihteli reilusti eri hallinnonalojen välillä niiden tehtävien mukaisesti. Selvityksen tekijöiden arvio asiointia vaativista tehtävistä oli linjassa ministeriöiden arvioiden kanssa. OKM-, OM-, ja SM- hallinnonaloilta ei saatu vastausta tehtävien arvioinnista.

Kuva 4: Selvityksen tekijöiden arvio asiointipalvelua vaativien tehtävien määrästä ja ministeriön korjaava arvio hallinnonaloittain (kpl)

Kuntien lainsäädännölliset tehtävät yrityksille ja yhteisöille vaihtelevat hallinnonaloittain, eikä lukuja ole tarkoitus suoraan verrata toisiinsa.

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat tehneet tai suunnittelevat kansallisia toteutuksia, jotka kattavat merkittävän osan tunnistetusta asiointitarpeesta hallinnonalalla.

Alla olevassa koonnissa on yhdistetty palvelulupauskyselyn vastauksia kuntien toteutuksista ja hallinnonalakyselyn vastauksia hallinnonalan toteutuksista ja suunnitelmista. Taulukon on tarkoitus antaa vertailunäkymää kuntien ja hallinnonalan välille kuntien lain velvoittamista puutteellisista digitoteutuksista ja hallinnonalan mahdollisista toteutuksista ja suunnitelmista. Koonti on suuntaa antava, eikä anna tarkkoja tietoja käytettyjen datojen erilaisuuden vuoksi. Taulukon tyhjät solut edustavat vastauksia, joista ei löydy tietoja.

MMM:n ja YM:n osalta tuloksia on avattu tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Lakisääteisiä tehtäviä, joista	LVM	MMM	OKM	OM	SM	TEM	VM	YM	Yht.
Kunnilla ei löydy digitoteutusta	19	5	0	2	0	11	12	13	62
Hallinnonalalla on suunnitelma		5						24*	29
Kunnilla on toteutus ja hallinnonalalla suunnitelma		5						24*	29
Hallinnonalalla on toteutus	1	7					1	6	15
Kunnilla ja hallinnonalalla on toteutus		7					1	4	12

Taulukko 1: Toteutusten ja suunnitelmien suuntaa antavat määrät hallinnonaloittain palvelulupaus- ja hallinnonalakyselyjen pohjalta. Näitä lukuja on manuaalisesti tarkistettu päällekkäisyyksien osalta.

**= Ympäristöministeriön YM:n RYHTI-hankeessa valmistellaan uutta rakentamislakia ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevaa lakia sekä tietojärjestelmää, jotka yhdessä tulevat vaikuttamaan kuntien rakennusvalvonnan lupa-asioiden tietosisältöihin, mutta eivät sinänsä tuota uusia asiointipalveluratkaisuja.*

5.1.2. Hallinnonalojen suunnitelmat

Kaksi hallinnonaloa kertoi tulevista suunnitelmista liittyen kuntien lakisääteisiin tehtäviin yrityksille ja yhteisöille tarjottaviin asiointipalveluihin. Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kehittämissuunnitelmat ja -hankkeet liittyvät 29:ään kunnille määrättyyn asiointipalvelua vaativaan tehtävään. Näitä on avattu seuraavissa kappaleissa.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriöllä on suunnitelmissa ilppa- ja Vati-palvelujen laajentamisesta elintarvikevalvonnan ja –neuvonnan osalta. Lisäksi suunnitelmissa on sivutuotealan toimijarekisterin ja asioinnin kehityshanke 2025–2026. Molempien kehityshankkeiden vastuutahona on Ruokavirasto. Kehityshankkeen tavoit-

teena on turvata lakisääteinen viranomaistoiminta sivutuotealan toimijoiden rekisteröinnissä ja rekisterinpidossa. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa asiakkaille sähköinen asiointi. Tiedot olisivat AVIn, Ruokaviraston ja kuntien eläinlääkäreiden käytettävissä, ja julkaistavissa kaikkien tarvitsijoiden saataville.

Ippa- ja Vati-palvelut tulevat laajentumaan elintarvikevalvonnan ja –neuvonnan osalta. Palvelut tulevat kattamaan ainakin viiden lakisääteisen tehtävän asiointitarvetta:

- Elintarvikehuoneistojen hyväksyminen
- Liikkuvia elintarvikehuoneistoja koskevien tiedotteiden vastaanotto
- Ilmoitus toimijalle alkutuotantopaikkaa koskevien tietojen saamisesta toiselta viranomaiselta
- Rekisteröityä alkutuotantoa koskevan ilmoituksen vastaanotto
- Muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitetuista eläimistä saatavien sivutuotteiden varastointilaitosten hyväksyminen

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön vastuualue jakautuu asiointien kannalta useaan varsin erilliseen alueeseen: rakennusluvut ja valvonta, kunta- ja maakuntakaavoitus, kulttuuriympäristön hoito sekä luonnon- ja ympäristönsuojelu. Nämä sisältävät tiedonsiirtovelvoitteita kunnalta valtiolle, lupa- ilmoitus- ja rekisteröintiasiointia, avustuksia sekä toimenpiteiden valvontaa, joita hoitaa useampi julkisen hallinnon organisaatio (aluehallintoviraston ympäristölupa-vastuualueet, ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueet) ja sekä kuntien rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaiset.

Rakennetun ympäristön lupa-asiat ja Ryhti-hanke (2022–2024)

Rakennetun ympäristön tiedonhallinnassa on käynnissä muutos, jossa alueidenkäytön ja rakentamisen tiedot tuodaan entistä helpommin saataville ja yhtenäiseen muotoon. Uusi toimintamalli syntyy yhteisesti sovituista tiedonrakenteista, lainsäädännöstä ja siitä, että tiedot ovat saatavilla yhdestä paikasta. Tätä varten luodaan laajassa yhteistyössä valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmä.

Ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen Ryhti-hankkeessa¹¹ ovat mukana kunnat, kiinteistö- ja rakennusalan toimijat, järjestöt, tietojärjestelmätoimittajat, aluehallinto sekä keskeiset ministeriöt ja virastot. Hankkeen kumppaneita ovat mm. Kuntaliitto, Maanmittauslaitos, Digi- ja väestötietovirasto sekä DigiFinland.

¹¹ Ryhti -hanke. Ympäristöministeriö 2022

Rakennetun ympäristön lupa-asioinnin hoidetaan useassa kunnassa kaupallisten toimijoiden järjestelmien avulla. Tämä kokonaisuus tulee lähitulevaisuudessa kehittymään rakennetun ympäristön tietojärjestelmää (RYTJ) säätelevän lain tultua voimaan. Se yhtenäistää käytettyjä tietorakenteita ja kokoaa yhteiseen tietovarantoon erilaisia asemakaavoja laajemmin hyödynnettäväksi. Laki ja sen mukaiset yhtenäiset tietorakenteet muokkaavat ja kehittävät toimintaa. Asioinnit hoidetaan edelleen kaupallisten tuotteiden avulla.

Kulttuuriympäristön hoito

Kaavasuojaus tapahtuu kunnissa ja maakunnan liitoissa, ja ELY-keskukset valvovat aihealueen valtakunnallisten intressien toteutumista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, kansalliset kaupunkipuistot sekä maailmanperintösopimuksen kohteet ovat kaikki valtion päätöksiä, joiden toimeenpano tapahtuu kunnissa ja ELYissä. Rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain mukainen suojelupäätös tehdään ELY-keskuksissa, mutta kunnilla on oma roolinsa prosessissa. Erilaisilla suojelumerkinnöillä ja -määräyksillä on merkitystä kiinteistöjen, rakennusten ja tilojen käyttöön, minkä vuoksi siksi YM:llä on yhdessä OKM:n pyrkimyksenä muodostaa kulttuuriympäristön tietojärjestelmä.

Ympäristöasiat

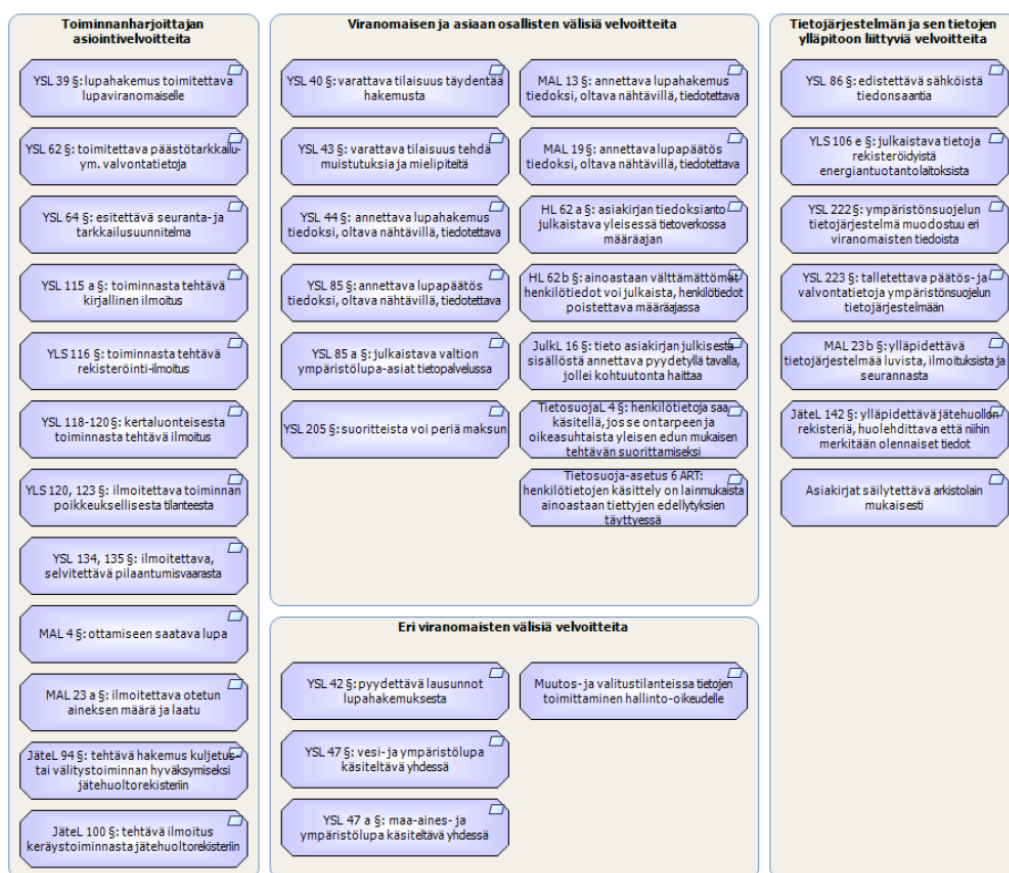
Ympäristöviranomaisten toteuttaman ennako- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat -selvityksen¹² tavoitteena oli kuvata ympäristöviranomaisten toteuttaman ennako- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat nykytilaansa, tunnistaa niiden kehittämistarpeet sekä luoda visio sujuvammasta tilanteesta ja tiekartta sitä kohti. Selvitys nostaa esille ympäristöön liittyvien lupien ja ilmoitusten moninaisuuden, jonka kokonaiskehittäminen vaatii kokonaisuuden uudelleen suunnittelun lainsäädännöstä alkaen. Alla selvityksen havaintoja:

- Valtionhallinnon ja kuntien viranomaiset toteuttavat toimivaltarajojensa puitteissa hyvin samankaltaisia tehtäviä, mutta omissa asiointikanavissaan. Tämän vuoksi toiminnanharjoittajille on tarjolla lukuisia erilaisia asiointipolkuvaihtoehtoja, joiden varrella sujuva sähköinen asiointikokemus saattaa joskus toteutua, mutta usein ei.
- Sadat erilaiset hakemustiedot toimitetaan edelleen useimmiten tulostettavissa lomakkeissa ja muissa liitetiedostoissa, mikä jättää hyödyllisen datan piiloon tiedostojen sisään.
- Osaa lakisääteisistä velvoitteista ei kyetä toteuttamaan aika-, osaamis- tai rahoitusvajeiden vuoksi. Osa toimijoista koettaa tunnollisesti toteuttaa

¹² Ympäristöviranomaisten toteuttaman ennako- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat - Kokonaisarkkitehtuuriselvitys. Ympäristöministeriö 2022

manuaalisesti velvoitteita sähköisten keinojen puuttuessa, mikä on aikaa vievää ja turhauttavaa.

- Asioinnin tietovirtahaasteita ei voi ratkaista pelkkää asiointijärjestelmää kehittämällä, vaan asianhallinnan, arkistoinnin ja jälkivalvonnan tarpeet on myös huomioitava. Nyt näitä haasteita ratkaistaan erikseen valtion ja eri kuntaviranomaisten palveluissa, mikä on taloudellisesti tehotonta eikä palvele tiedon yhteiskäyttöisyyden tavoitetta.
- Toimijoiden ja tietojärjestelmien väliset roolit ovat muodostuneet heterogeenisesti pitkän ajan kuluessa tavalla, joka estää hallittua digitalisaation edistämistä.

Kuva 5. Vaativuuskaartti tärkeimmistä ympäristöviranomaisille yhteisistä velvoitteista, jotka aiheuttavat yksittäisiä vaatimuksia asioinnin toteuttamiselle tai tietovirtojen kulkemiselle. Myös vesilaki aiheuttaa vastaavia velvoitteita aluehallintovirastolle ja sen vesilupa-asiakkaille

5.1.3. Mahdolliset aukot ja päällekkäisyydet toteutuksissa ja suunnitelmissa

Aineiston pohjalta pystyttiin tunnistamaan alustavasti joukko mahdollisia aukkoja ja päällekkäisyyksiä asiointipalveluiden toteutuksissa. Havainnot ovat alustavia, koska analyysissä käytetyt data-aineistot ovat olleet osin eri tarkkuustasolla.

Mahdolliset 'Aukot': Aineistosta nousi yhteensä 8 asiointipalvelua vaativaa tehtävää, joissa ei ole tunnistettu toteutuksia tai suunnitelmia kunnissa tai valtiotodistuksissa.

MMM: Eläintautilaki (76/2021)

- 37 § Siltä osin kuin se on eläintaudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä, rajoitusalueella koskevassa päätöksessä voidaan eläinterveys sääntöä noudattaen määrätä, että sen, joka siirtää eläimiä tai eläimistä saatuja tuotteita pois rajoitusalueelta, on todistettava eläinten ja tuotteiden alkuperä ja vapaus eläintaudista kunnaneläinlääkärin antamalla eläinterveystodistuksella.
- 45 § Kunnaneläinlääkäri ottaa vastaan myös eläinterveys sääntö IV osan I ja II osastossa tarkoitetut ilmoitukset, jotka toimijan on tehtävä toimivaltaiselle viranomaiselle, jos havaitaan, että vastaanotettu lähetys ei täytä kaikilta osin siirtoja koskevia vaatimuksia.

VM: Laki hyvinvointialueesta (611/2021), vastaavia kuin kunnan tehtävät

- 29 § aloiteoikeus
- 34 § viestintä
- 145 § päätöksen tiedoksianto

YM: Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

- 165 § Luonnollisen vedenjuoksun muuttamisesta aiheutuvan haitan korjauksesta ja poistamisesta määrääminen

Ulkoilulaki (606/1973)

- 20 § Ilmoitusvelvollisuus leirintäalueen perustamisesta ja alueen toiminnan olennaisesta muuttamisesta
- 25 § Tilapäisen leirintäalueen pitämisen kieltäminen ja määräysten antaminen

Mahdolliset 'päällekkäiset toteutukset': Hallinnonalojen kyselyn ja palvelulupauskyselyn datan tuloksia vertaillen selvitysryhmä tunnisti toteutuksia seitsemästä laista, joista on olemassa toteutuksia sekä kunnissa että valtionhallinnossa. Nämä toteutukset voivat mahdollisesti olla päällekkäisiä tai niissä käsitellään osittain päällekkäisiä asioita.

Hallinnon-ala	Laki	Kunnan toteutus	Toteutusten määrä	Digikypsyys	Hallinnonalan toteutus ja (organisaatio)
MMM	Laki maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013) 11§	<ul style="list-style-type: none"> • Maaseututuet 	7	0.3–0.9	<ul style="list-style-type: none"> • Tukisovellus • (Ruokavirasto)
MMM	Elintarvikelaki (297/2021) 10§, 27§, 33§	<ul style="list-style-type: none"> • Alkutuotantopaikkailmoitus • Elintarvikehuoneistoilmoitus • Elintarvikehuoneiston hyväksyminen laitokseksi • Elintarvikekontaktimateriaalialan toimintailmoitus • Sisämarkkinavalvonta 	15	0.3–1.1	<ul style="list-style-type: none"> • Ilppa, Oiva, • Vati • (Ruokavirasto)
MMM	Elintarvikelaki (297/2021) 45§	<ul style="list-style-type: none"> • Ruumiin siirtolupa 	1	0.3	<ul style="list-style-type: none"> • Traces • (Ruokavirasto)
VM	Kuntalaki (410/2015) 139 §	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan viralliset ilmoitukset 	1	0.3	<ul style="list-style-type: none"> • Suomi.fi Viesti-palvelu • (DVV)
YM	Jätelaki (646/2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Jätehuolto • Jäteastian tyhjennysvälin muutoshakemus • Jätteen ammatimaisen keräyksen ilmoitus • Tapahtuman jätehuoltoilmoitus 	19	0.3–1.1	<ul style="list-style-type: none"> • Materiaalitori • (YM) • Jätehuoltorekisteri • (ELY)
YM	Ympäristönsuojelulaki (527/2014) 143 §	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristölupa ja YSL:n mukaiset ilmoitukset 	63	0.3–1.1	<ul style="list-style-type: none"> • eLupa (AVI) • Ylva, PIMA-rekisteri (ELY) • Ymparisto.fi (SYKE)
YM	Maa-aineslaki (555/1981) 7 §	<ul style="list-style-type: none"> • Maa-aineslupa 	12	0.3–1.1	<ul style="list-style-type: none"> • NOTTO-järjestelmä • (Syke ja ELY)

Taulukko 2. Kuntien ja valtionhallinnon asiointitoteutukset, joissa on tunnistettu osittaista päällekkäisyyttä niiden käsitellessä samaa aihepiiriä

Hallinnonalojen suunnitelmat -kappaleessa esitetyssä ympäristöhallinnon toteuttamassa ennako- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat -selvityksessä on selvitetty maa-aineslakiin (MAL), vesilakiin (VL), ympäristönsuojelulakiin (YSL) sekä jätelakiin (JäteL) liittyviä asiointipalveluita. Tämän selvityksen löydökset ovat linjassa YM:n selvityksen kanssa havaittujen päällekkäisyyksien perusteella (kts. kuva 5).

5.1.4. Mahdollisuuksia ja hyötyjä järjestelmien välillä

Ympäristöministeriön koordinaatiossa toteutettava rakennetun ympäristön tietojärjestelmä sekä suunniteltu kulttuuriympäristön tietojärjestelmä helpottavat mm. ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaista asiointia ELY-keskuksissa, AVIssa ja kunnissa, sillä asiointeihin liittyy hyvin usein kaavanmukaisuuden tarkistus sekä vaikutusten arviointi maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Jatkossa nämä tiedot voidaan hakea asiointijärjestelmiin RYTJ:stä.

6. Keskeiset johtopäätökset ja jatkotoimenpidesuosituks

6.1. Selvityksen ja hallinnonalakyselyn johtopäätökset

Selvitys antoi näkymän hallinnonalojen tilanteeseen ja valotti yrityksille ja yhteisöille tarjottavien asiointipalveluiden tilaa lakisääteisten tehtävien näkökulmasta.

Selvityskysymys ”Tulisiko valtiohallinnon toimijoiden tuottaa kuntien yhteiseen käyttöön digitoteutuksia kunnille määrättyjen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi?” ei saanut suoraa vastausta kerätyistä tiedoista.

Selvityksen mukaan asiointipalveluiden suunnitelmien ja toteutusten tilanne hallinnonaloilla on vaihteleva. Yksittäisistä hallinnonaloista YM ja MMM ovat panostaneet kuntien lakisääteisiä tehtäviin liittyviin toteutuksiin, jotka kattavat merkittävän osan tässä selvityksessä tunnistetuista tehtävistä. Esimerkiksi ympäristöministeriön toteutukset kattavat yli puolet tunnistetuista asiointia vaativista tehtävistä.

Isolla enemmistöllä selvityksessä mukana olleilla hallinnonaloilla ei ole toteutuksia tai suunnitelmia vastaavista asiointipalveluista.

Palvelulupaus- ja hallinnonalakyselyjen aineistot osoittivat, että osa lakisääteisten tehtävien asiointitarpeen arviosta oli pienessä ristiriidassa ilmoitettujen toteutusten kanssa. Kunnat ja ministeriöt saattavat siis tulkita eri tavoin lakisääteisten tehtävien sisältöä. Vaikka kuntien ja muun hallinnon tiedonhallinnan ja digitalisaation järjestämistä ja tavoitetasoa on yhtenäistetty lainsäädännöllä. Lainsäädännön tuntemus ja toimeenpano on kuitenkin osoittautunut osalle kuntia hyvin haastavaksi tehtäväksi.

Selvityskysymys saa siis osittaisia kyllä-vastauksia yksittäisiltä hallinnonaloilta, koska niillä on päädytty tällaisia toteutuksia tekemään. Toteutusten tarkempia syitä ei kuitenkaan tässä selvityksessä avattu.

6.2. Selvityksen johtopäätösten peilaaminen toimintaympäristön muutoksiin

Lainsäädännön haasteet ja työkalut

Keskeinen haaste on asiointitarpeen tunnistaminen lainsäädännön määrittelemästä tehtävästä. Lainsäädännön valmistelun yhteydessä tulisi määritellä mahdollisen asiointipalvelun tuottamisvastuu.

Tällä hetkellä valtaosa yritysten ja yhteisöjen lakisääteisistä asiointipalveluista on toteutettu yksittäisen organisaation toimesta, joko valtionhallinnon toimijan tai kunnan toimesta, tai molempien. Erilaiset toteutustavat ja lainsäädännön tulkinta ovat johtaneet saman palvelun toteutuksen epätasalaatuisuuteen. Tämä on johtanut myös siihen, että digitalisaatioon liittyvää lainsäädäntöä (digipalvelujen kehittäminen ja järjestäminen, tietosuojat, data ja tietovarastot, asiointi ja asiakkuus, perusoikeudet) ei ole toteutettu yhdenmukaisesti.

VM:n digitalisaation edistämisen ohjelman lainsäädäntötyöryhmä on selvittänyt vuoden 2022 aikana sähköistä toimintatapaa käsittelevän yleislainsäädännön tilannekuvan. Yhteisen tietopohjan avulla pyritään luomaan edellytyksiä ratkaista sähköiseen toimintatapaan liittyviä juridisia kysymyksiä. Tavoitteena on lainsäädännön ja sen tulkintojen yhtenäisyys ennakoivien ja asiakkaiden tarpeet paremmin huomioivien digitaalisten palvelujen tarjoamiseksi. Työryhmän tuottama käsikirja kokoaa hyviä ja kenties myös varoittaviakin käytäntöjä tehdyistä ratkaisuista muiden toimijoiden hyödynnettäväksi. Mm. henkilötietojen käsitteilyyn, tietojen avaamisen säädöspohjaan ja reunaehtoihin sekä kyberturvan varmistamiseen liittyvissä kirjauksissa ja tulkinnoissa on tarkennettavaa. Tämä epäselvyys ja puutteet ovat aikaansaaneet erilaisia käytännön toteutuksia. Tilanne aiheuttaa yhteiskunnalle haavoittuvuuksia, joihin hyvällä digitalisaation ohjauksella ja yhteisillä ratkaisuilla olisi mahdollista vaikuttaa myönteisesti. Käsikirja auttaa julkisen hallinnon toimijoita lainsäädännöllisten ristiriitojen selkeyttämisessä. (Kts. <https://vm.fi/lainsaadantotyoryhma>)

Asiointipalvelujen kustannustehokkuus

Selvityksessä on tunnistettu yht. 130 lakisääteistä tehtävää (kts. kohta 5.1.1. kuva 4), jotka voivat vaatia asiointipalvelua. Jos jokaiselle näistä tehtäisiin oma toteutuksensa jokaisessa noin kolmessasadassa kunnassa, kustannusten määrä olisi valtava. Tällainen tilanne olisi kaukana tehokkaasta toiminnasta ja toteutuksesta. Lakisääteisten tehtävien volyymit ja frekvenssit vaihtelevat ja esimerkiksi pienivolyyminen palvelujen asiointipalvelun tuottaminen voi olla kunnille kuormittavaa.

Selvitystyössä saadut tiedot viittaavat siihen, että kansallisen tason yhtenäisillä digitaalisilla toteutuksilla pystyttäisiin saamaan merkittäviä säästöjä keskittämällä ja tehostamalla palvelujen kehittämistä, käyttöönottoa ja ylläpitoa. On kuitenkin huomioitava kuntakohtaiset tarpeet ja toimintatavat palvelujen sujuvan käytön mahdollistamiseksi.

Tämä näkökulma vaatii kuitenkin tarkennuksia, sillä tarkkoja volyymi- tai kustannuslukuja ei tämän selvitystyön toimesta haettu.

Organisaatiokeskeisyydestä ihmiskeskeisyyteen

Jos palvelujen tuottamista tarkastelee asiakaslähtöisesti yrityksen tai yhteisön liiketoimintapahtumien kautta, tuottajaorganisaatiolla ei juuri ole merkitystä. Kansallisista asiointipalvelutoteutuksista on joitakin esimerkkejä (mm. Luvat ja valvonta -palvelu, YritysDigin selvitys ensimmäisen työntekijän palkkaamisesta, Suomen yrittäjien Yrittäjägallup), näiden esimerkkien kautta voi olla mahdollista tunnistaa osa-alueita, joilla saataisiin kustannustehokkuutta ja asiointia keventäviä ratkaisuja yrityksille ja yhteisöille. Asiointipalveluita tulisi kehittää ihmiskeskeisesti eri toimijoiden kesken, jotta ne palvelisivat sekä asiakkaiden että palvelun tuottajien tarpeita mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Uudenlainen poikkihallinnollinen toiminta luultavasti vaatii myös uudenlaisia rakenteita toimiakseen sekä uusia ohtamistapoja.

Alhainen digiaste kertoo toimenpiteiden tarpeesta

Yrityksille ja yhteisölle tarkoitettuja asiointipalvelujen digitoteutuksia on suhteellisen vähän suhteessa tunnistettuihin tehtäviin. Valitettavasti myös niiden digiaste on palvelulupauskyselyn mukaan suhteellisen alhainen.

Toimintaympäristön muutoksen liittyvien aineistojen pohjalta herää kysymys siitä, kuinka hyvin nykyisillä toteuttamisen tavoilla ja keinoilla etenemällä pystytään saavuttamaan lainsäädännön, hallitusohjelman ja Digiohjelman tavoitteet.

6.3. Toimenpide-ehdotukset

6.3.1. Toimenpide-ehdotukset selvityksen pohjalta

Mahdollisten päällekkäisyyksien ja aukkojen tarkastelu hallinnonaloilla

Suosittelimme vastauksen antaneita hallinnonaloja käymään läpi oman osuutensa, ja tarkastelemaan omia toteutuksia ja suunnitelmia kuntasektorin palvelulupauskyselyn vastauksia vasten. Näin voidaan estää tulevia päällekkäisyyksiä ja aukkoja toteutuksissa.

Kuntasektoria suosittelimme käymään läpi vastauksen antaneiden hallinnonalojen suunnitelmat ja hyödyntämään tietoa omissa kehityssuunnitelmissaan.

Hallinnonalojen toteutusten hyötyjen ja perusteiden jakaminen

Osa hallinnonaloista on tehnyt asiointipalvelutoteutuksia auttaen kuntia tehtävävastuunsa toteuttamisessa. Suosittelimme näitä hallinnonaloja sekä VM:ää ja JulkICT:tä jakamaan tietoa hyödyistä ja syistä sekä muille hallinnonaloille että kuntasektorille. Erityisesti mahdollisten kustannus-hyötyanalyysien jakaminen voisi auttaa muita hallinnonaloja tekemään päätöksiä omien toteutustensa suhteen.

Lakisäateisten tehtävien taustalla on usein tiedonhankintaa tai lausuntomenettelyjä hallinnonalojen välillä. Tämä ei tule helposti näkyviin hallinnonalakohtaisesti tai säädösperustaisesti toimintaa tarkastellen. Hyvänä esimerkkinä tästä on yksityisten toiminnanharjoittajien metsänkäyttöilmoitukset (MMM:n hallinnonala ja lainsäädäntö), joiden käsittelyssä tarvitaan tieto alueen yleiskaavasta ja ratkaisun kaavanmukaisuudesta (YM:n hallinnonala ja lainsäädäntö). Näitä hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä kertakirjaamisesta ja tiedon monikäytöstä tulisi nostaa viestinnässä esiin.

Kuntien vastuu tehtävästä vs. välineiden toteuttaminen

Kannustamme myös sekä hallinnonalojen että kuntasektorin toimijoita harkitsemaan tulevien digitoteutusten lähtökohtaa laajemmin: perinteisesti on pohdittu manuaalisen ja digitoteutuksen välillä, uutena näkökulmana olisi hyvä harkita onko toteutus oma vai yhteinen eri toimijoiden kesken. Tällainen laajempi tarkastelu helpottaisi kuntien tilannetta sekä tehtävän että siihen tarvittavan välineen toteuttamisessa.

Palvelulupauskyselyn tulokset antavat kuvan nykyisestä tilanteesta ja haasteista. YritysDigi on myös saanut viestejä kuntien tietohallinnoilta, että digitoteutusten

työvälineiden tuottamisen mahdollisuus voisi olla myös valtionhallinnon laitoksissa ja virastoissa.

Toteutusten puuttuminen ja syyt

Enemmistöllä hallinnonaloja ei ole toteutuksia tai suunnitelmia selvityksen kohteena olevien palvelupuutteiden korjaamiseksi, vaikka yhteisillä järjestelmäratkaisuilla olisi saatavissa toiminnan tehokkuuden ja asiakastytyvyyden kehittymistä sekä yhdenmukaisuutta. – miksi kehittämispäätöksiä ei ole? Suosittelemme selvittämään tarkemmin miksi hallinnonalat eivät ole lähteneet tekemään tällaisia ratkaisuja.

Tietojen päivittäminen ja hyödyntäminen

Tähän selvitykseen ei saatu kattavia tietoja kaikilta hallinnonaloilta. Tietojen uudelleen tarkastelu ja täydentäminen toisi tarkemman näkymän yritysten ja yhteisöjen asiointipalvelujen tilanteeseen.

Suosittelomme hyödyntämään nyt kerättyä dataa sekä kunnissa, hallinnonaloilla että elinkeinoelämän järjestöissä kehitystoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksissa. Tietoja pystytään päivittämään jatkossa kuntien näkökulmasta uusien palvelulupauskyselyjen avulla. Olisi tärkeää päivittää myös hallinnonalojen tiedot, jotta koottu tilannekuva säilyy ajantasaisena.

6.3.2. Toimenpide-ehdotukset toimintaympäristön muutoksen pohjalta

Toimenpide-ehdotukset liittyen toimintaympäristön muutokseen ovat linjassa digikompassin tavoitteiden kanssa ja liittyvät poikkihallinnolliseen, ihmiskeskiseen palveluiden kehittämiseen.

Poikkihallinnollinen yhteistyö kehittämisessä

Selvityksen tekijät suosittelevat vuoropuhelua ja yhteistyötä sekä kuntien, että kuntien ja hallinnonalojen välillä yhteisen suunnan ja yhteistoiminnan löytämiseksi, ja tarvittavien osaamisen ja resurssien hyödyntämiseksi. Yrityksiä ja yhteisöjä on myös kuultava asiointipalveluiden kehittämisessä.

Esimerkiksi pienivolyymisten palvelujen osalta kansallisilla toteutuksilla voidaan odottaa merkittävää kustannustehokkuutta, yhteentoimivuutta, ennakointia ja automatisointia. Jotta näitä hyötyjä voidaan saada laajemmin käyttöön, toimintakulttuuri vaatii tarkastelua ja tarvittaessa mahdollisten esteiden purkamista.

Poikkihallinnollisen yhteistyön kehittämisessä on syytä myös tarkastella sen hallinnointi ja johtamistapoja.

Liiketoimintatapahtumakeskeinen kehittäminen lähtökohdaksi

Elämäntapahtumakeskeinen kehittäminen on yhä useammin julkisen sektorin tavoitteena. On tärkeää muistaa, että elämäntapahtumat käsittävät yritysten ja yhteisöjen segmenttien liiketoimintatapahtumat. Tätä näkökulmaa ei pidä unohtaa, jotta yrityksille ja yhteisöille voidaan kehittää entistä parempia palveluita ja palvelukokonaisuuksia. Tämä selvitystyö tukee tätä linjaa tehokkaiden ja toimivien palvelukokonaisuuksien aikaansaamiseksi yrityksille ja yhteisöille.

Palvelulupauskyselyn aineiston hyödyntäminen ja digiasteen tarkastelu

Palvelulupauskyselyn aineisto ja listaus kuntien lakisääteisistä tehtävistä antoivat arvokasta tietoa, mitä hyödynnettiin tässäkin selvityksessä. Palvelulupauskysely ja siinä käytetty digiasteikko antaa erinomaisen ja yksinkertaisen kuvan lakisääteisten tehtävien digitoteutusten tilanteesta. Suosittelemme näiden tietojen ajan tasalla pitämistä ja hyödyntämistä tulevia kehittämishankkeita ajatellen. Yritysten ja yhteisöjen asiointipalveluiden digiaste on palvelulupauskyselyn mukaan suhteellisen alhainen. Suosittelemme seuraamaan digiasteen kehittymistä myös hallinnonaloilla.

Mahdollistavan lainsäädännön kehittäminen

YritysDigin lainsäädäntötyöryhmä on selvittänyt kattavasti lainsäädännöllisiä esteitä digitaalisten asiointipalvelujen kehittämisessä. Suosittelemme perehtymään tähän tietoon ja hyödyntämään sitä myöhemmässä lainsäädännön tarkastelussa ja tarvittavissa kehitystoimenpiteissä.

Palvelulupauskysely ja lainsäädännön tilannekuva kertovat kuntien lisätuen tarpeesta lainsäädännön tulkinnassa ja toimeenpanossa, esim. kaikki kunnat eivät tunnista lakisäätteisten tehtävien vaatimia asiointipalvelutarpeita. Osa lainsäädännöstä on säädetty tilanteessa, jossa sähköistä asiointia ei ole ollut.

Toivomme, että lainsäätäjät yhdessä tehtävien toteuttajien kanssa sopisivat yhteisestä tulkinnasta mitkä kuntien lakisäätteisistä tehtävistä yrityksiä ja yhteisöjen palveluista vaativat asiointia ja digipalvelun.

Hyvien esimerkkien jakaminen ja hyödyntäminen

Yhteistyö kuntien ja hallinnonalojen kesken on olennaista asiointipalveluja kehittämässä. Vertaisoppimista voidaan tukea esimerkiksi hyviä esimerkkejä jakamalla. Esiin olisi hyvä nostaa myös valtionhallinnon ja kuntahallinnon yhteistyössä tuotetut toteutukset, joista saa inspiraatiota ja innostusta kehittämään lisää digitaalisia asiointipalveluita. Tätä työtä on tehty YritysDigin Hyvissä esimerkeissä¹³. Suosittelemme jatkamaan esimerkkien keruuta ja niiden hyödyntämistä ja päällekkäisyyksien estämisessä.

Digikompassityön edistäminen

Tämän selvityksen tulokset tukevat valmisteilla olevan digikompassin luonnosta. Digikompassityö edistää merkittäväällä tavalla tälle selvitykselle keskeisiä toimintaympäristön muutoksia ja muutostarpeita. Selvityksen toteuttajat näkevät digikompassin keskeisenä työkaluna tulevaisuudessa tunnistettujen haasteiden selvittämisessä. YritysDigin tulokset laajemmin ja tämän selvityksen jatkotoimenpidesuosituksia tukevat digikompassin avaintuloksien saavuttamista. Suosittelemme hyödyntämään palvelulupauskyselyssä käytettyä digiasteikkoa mittarina soveltuvien digikompassin avaintulosten seurantaan.

¹³ YritysDigi: Hyvät digipalveluesimerkit jakoon: <https://vm.fi/hyvät-esimerkit>

Lisätiedot

Petteri Ohvo, YritysDigi hankepäälikkö, valtiovarainministeriö

Marjukka Saarijärvi, ohjelmapäälikkö, valtiovarainministeriö

<https://vm.fi/YritysDigi> ja <https://vm.fi/asiointialusta>

7. Liitteet

Liite nro	Nimi	Muoto
1	Hallinnonalojen kyselyvastaukset	Excel
2	Palvelulupauskyselyn aineisto	Excel
3	Kuntien lakisäätteiset palvelut kooste	Kuva

		51 %			49 %					
		Ei digi	0.3	0.5	0.9	1.0	1.1	yli 1.1 (blank)	Yht	
Asiointipalvelu		58	126	147	57	190	31	17	25	651
1 Rakennuslupa			2	9	7	26	3	1	4	52
2 Elintarvikehuoneistoilmoitus			16	6	2	1	3			28
3 Rakentamisen toimenpidedelupa			2	2	1	17	2	3		27
4 Toiminta-avustukset yhdistyksille ja yhteisöille		2	2	3	1	9	8		2	27
5 Yleisen alueen käyttöluva		5		2	2	14		1	1	25
6 Liiketoiminnan kehittämistuki		1	4	2	3	10	3		1	24
7 Työllistämistuki		1	4	6	2	8	2			23
8 Ilmoitus ympäristölle vaaraa aiheuttavasta toiminnasta			16	1		2				19
9 Kansalaistoiminnan tuet ja avustukset			2	3	1	1			11	18
10 Alkutuotantopaikkailmoitus		2	4	10					1	17
11 Kaivu- ja sijoituslupa		2	1	3	3	6	1	1		17
12 Maisematyöluva			1	2	3	9	1	1		17
13 Rakennuksen purkamislupa			1	1	4	9		1		16
14 Myyntipaikkahakemus ja -lupa		4	4	2	1	4				15
15 Elintarvikehuoneiston hyväksyminen laitokseksi		3	2	6		2			1	14
16 Ympäristöluva		1	2	2	1	6		1	1	14
17 Ympäristön äkillisestä pilaantumisesta tai vaarasta tehtävä ilmoitus		5	4	3	1				1	14
18 Maastossa tai vesistössä tapahtuvan kilpailun tai harjoituksen ilmoitus		1	5	3		3		1		13
19 Mahdollista terveyshaittaa aiheuttavan toiminnan aloittamisilmoitus				4	3	4	2			13
20 Maa-aineslupa		1	1	3	1	4	1	1		12
21 Meluilmoitus			2	1	1	6		1		11
22 Rakennuslupa suunnittelutarveratkaisualueelle		1	2	2	3	3				11
23 Tapahtumailmoitus		1	5	3		2				11
24 Elintarvikekontaktimateriaalialan toimintailmoitus			3	2	1	2	2			10
25 Jätteen ammattimaisen keräyksen ilmoitus			3	5		1		1		10
26 Katutyöluva				3		5		1	1	10
27 Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupa			2	6		2				10
28 Rakentamisen poikkeuslupa		1	1	1	1	3	2	1		10
29 Tilavuokraus		2	2	3	2				1	10
30 Yritystonttien myynti ja vuokraus		1	2	3	3	1				10
31 Aumaailmoitus			4	1	1	2		1		9
32 Korkotukilainihakemus		4		4		1				9
33 Maaseututuet		1	4	2	1	1				9
34 Tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa		1	1	3		3	1			9
35 Yksityisieavustukset		1	2	3	1	1				8
36 Jätteen sijoittaminen maaperään			3	2	1	1				7
37 Liikenteenohjauslaitteiden sijoittaminen		3	1	2		1				7
38 Rakennusvalvonta		1			2	4				7
39 Vesilaitoksen tai vesiosuuskunnan perustamisilmoitus			2	5						7
40 Elintarvikelaitoksen sivutuotelaitoksen rekisteröinti		2	1	3						6
41 Jätehuolto		1	1	3		1				6
42 Jätevesien käsittelyn poikkeamisilmoitus				2		4				6
43 Leirintäalueilmoitus			3	3						6
44 Mainos- ja viitoituslupa		1	1	2		2				6
45 Ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamisen lupa		1	2	1	1			1		6
46 Haaskaruokintapaikan rekisteröinti		2	1	1		1				5
47 Hakemus käytöstä poistetun kemikaalisäiliön jättämiseksi maahan		1	1		2	1				5
48 Ilmoitus haaskalle viedyn sivutuotteen määrästä		2		3						5
49 Koeluonteisen toiminnan ilmoitus		1	1		1	2				5
50 Pysäköintilupa		2		1		2				5
51 Sosiaalialan palvelun tuottamisilmoitus			3			2				5
52 Vesimittarilukeman ilmoittaminen				4		1				5

Liite 3. 52 eri lakisäateistä palvelua, joista vähintään viiden eri kunnan tuottamaa toteutusta.

Lähteet

Digitaalisten palveluiden laatu

<https://vm.fi/digipalveluiden-laatu>

Valtiovarainministeriö 2021

Digituki ja digituen toimintamalli

<https://vm.fi/digituki-ja-digituen-toimintamalli>

Valtiovarainministeriö 2021

Kartoitus kuntien digitaalisista palveluista

<https://vm.fi/kuntien-digikartoitus>

Valtiovarainministeriö 2020

Kuntapolitiikka käännekohdassa? Kuntien toimintaedellytysten vahvistaminen ja kuntapolitiikan tulevaisuuden skenaariot

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163805>

Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2022:5

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=d77ee4a5-6d68-44cd-b8c1-0957ca01b2ac>

Lausuntopalvelu 2022

Ryhti -hanke

<https://ym.fi/ryhti>

Ympäristöministeriö 2020

Ympäristöviranomaisten toteuttaman ennako- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat - Kokonaisarkkitehtuuriselvitys

<https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM006:00/2022>

Ympäristöministeriö 31.5.2022

YritysDigi hankkeen Palvelulupauskysely

<https://vm.fi/palvelulupauskysely>

Valtiovarainministeriö 2021